

Vokiec

Sodybos vieta
palinkes į pietų
okart augalai daud-

Parasiutininkai spinduliu ir geriau
čius transporto
zonus patrankos rengant statomi tokie
Vokiečių namės ūkio sodybai pa-
siūlyti skirtama iš bendro ūkio ploto

Be
sodybos vieta

vietos gamtos

kare pasireiškia pirmą kartą.

Kaip jos pasireiškia?

Tam tikras skai-

patogu sodyb

sidabro parašutininkus su visais giuklais, net su kulkosvaidžiais ir ma-

apsaugos nuo

pusės.

sara teiks vis

je, Prancūzijoje,

Olandijoje, Norvegijoje ir kitur. Japonai parašuti-

sodyba prieina

salas. Parašutininkai retai panaudojami, bet kur jie panaudojami,

fininkai — kitiems siaubas

NAUJOJI SODYBA

Sietuvių žurnalistai Vokietijoje

Rytų Ministerija per Generalkomisariato propagandos skyrių Kaune buvo pakvietusi vienam mėnesiui Lietuvos žurnalistus susipažinti su dabartiniu Vokietijos gyvenimu. Ekskursijoje dalyvavo veik visu šiuo metu Lietuvoje išeinančiu laikraščiu ir žurnalų atstovai.

Su malonumu tenka konstatuoti, kad ekskursija buvo labai gerai organizuota, visiems ekskursijos dalyviams padarė gerą įspūdį ir paliko daug malonių atsiminimų. Be dviejų savaičių laiko, kuri ekskursantai praleido Berlyne, teko padaryti trijų tūkstančių kilometrų kelionę ir aplankytį vienas iš gražiausių gamtos atžvilgiu Vokietijos vietų. Be to, teko pabuvoti didesniuose meno, muzikos ir apskritai kultūros centrose. Iš didesniųjų aplankytų vietų tenka paminėti: Breslau'ą, Zliną (Protektorate), Zalcburgą, Vieną, Badeną, Muencheną, Berchtesgadenu, Nuernbergą ir Dresdeną.

Nors daugumas ekskursijos dalyvių jau iekartą yra buvę Vokietijoje, bet atrodo, kad visiems susidarė tokis įspūdis, jog Vokietija, nepaisant ketvirtųjų karo metų, savo išore ir vidaus gyvenimu nedaug pasikeitė. Savaime suprantama, kad karas kiekvienoje valstybėje uždeda savo antspaudą, taigi ir čia jaučiasi kai kurių trūkumų. Bet viena aišku, kad ne tik provincijos miestai, bet ir pati Reicho sostinė gyvena normalų gyvenimą. Pirmiausia, kas kiekvienam krinta į akis, tai pavyzdinga organizacija. Ši organizacija krinta į akis kiekviename žingsnyje — kiekvienoje kasdieninio gyvenimo smulkmenoje. Imkime kad ir viena iš pačių svarbiausių gyvenimo nervų — susisiekimą. Visoje Vokietijoje traukiniai ir karo metu ateina ir išeina veik be jokių pavėlavimų. Kitas labai svarbus arba net pats iautriausias gyvenimo reikalas — tai gyventojų aprupinimas maistu. Reikia pripažinti, kad visi Vokietijos gyventojai gauna plną maisto davinį koks yra numatytas.

Kultūrinis Reicho gyvenimas, nors ir karo metai, yra nepamirštas. Teatrai,

operos, meno parodos, kinai ir kitos kultūrinio pasilinksmimo vietas tiesiog perpildyto lankytojų. Nepaisant karo meto, teatrose statomi tokie dalykai, kad ir taikos metu vargu ar galima būtų ką nora ištaigingesnio pastatyti.

Ypač į akis krinta milžiniški Vokietijos miestų perstatymai. Statybiniai užsimojimai čia tiesiai kolosaliski. Pakanka tik pereiti milžiniškas hales ir peržiūrėti planus ir projektus kaip turi atrodyti ateities Berlynas, Muenchenas, Nuerenbergas ir kiti Vokietijos miestai. Tai tikrai nepaprastai didelio masto užsimojimai. Vien tik Berlyne numatomai pastatyti daugiau kaip keturius šimtus tūkstančių naujų pastatų, o kai

kurie iš juos tiesiai grandiozinio masto. Dalis šių projekto įvairiuose miestuose jau įgyvendinta, dalis statybos, nors ir sumažintu tempu, gyvendinama dabar, bet didesnioji dalis bus įgyvendinta tik po karo. Idomu, kad šiu darbų vykdymas ir karo metu nenutraukiamas. Visur planuojama, daromi smulkiausi projektai, pastatų modeliai ir etc.

Dideli įspūdžiai doro ir Vokietijos moters prisitaikymas karo sąlygoms. Ji sugebėjo su mažesniu maisto kiekiu sukurti karui pritaikytą, bet gana sveika ir gardu maistą. Dar daugiau — Vokietijos moteris sugebėjo daugelyje vietų pavaduoti vyra. Tai matyti gatvėje, tramvajuje, traukinyje, fabrike ir kiekvienam kasdieninio gyvenimo žingsnyje. Vokietijos moteris sukūrė milžinišką organizaciją N.S.V., kuri apima ne tik miestietės, bet ir kaimo moters visą gyvenimą ir rūpesčius ir jai padeda kiekvienam žingsnyje.

Ekskursijos dalyviams belankant įvairias Vokietijos vietas teko aplankysti ir keletą žemės ūkio mokslo istaigų bei atskirų ūkininkų. Vokietijos mokslo istaigos prisitaikė karo sąlygoms ir doro viską, kad ūkininkas ir su trūkumais koncentruotu pašaru, sumažintu kiekiu mineralinių trašų bei kitais ūkiniais nedatekliais pajęgtų ne tik nemazinti savo gamybos, bet iš dar didintų. Ir reikia pripažinti, kad Vokietijos ūkininkas, kaip ir kiekvienas jos gyventojas, iš visų jėgų stengiasi, kad karas būtų laimėtas. P. Rimkus

KAIP PARINKTI VIENKIEMIO SODYBAI VIETĄ

Ūkiniai, techniniai ir gamtiniai reikalavimai

Sodyba yra ūkio ašis apie kurią stūkso visas ūkininko gyvenimas.

Kur tinkamas sklypo paviršius ir leidžia ūkio bei gamtos sąlygos, patartina sodybą kurti arčiau sklypo viduriu. Vidutiniame ir didesniame žemės ūkyje patogiau sodybą turėti ties sklypo viduriu; tuo tarpu mažame ir siaturame žemės sklype, turinčiam vės keletą hektarų, geriau sodybą turėti prie sklypo krašto, nes galima žemę racionaliau paskirstyti į dirbamus laukelius ir lengviau bus atlikti laukų darbus. Kiekvienam žemės ūkiui turi didelės reikšmės geras i sodybą įvažiuoti keliais. Blogas kelias sunkiai išvažiuojamas pavasario ir rudens metu, dėl ko daug varsta žmones ir gyvuliai. Todėl renkant sodybai vietą negalima pamiršti sodybos keliui vietas, kad jis būtų galima į naujaą sodybą tinkamai, patogiai ir gražiai pravesti. Keliui vesti netinka staigiai kalnuotos, šlapios ir vandens apsemiamos vietas.

Kiti per daug vertindami kelio reikšmę dažnai sodybas kuria per arti priekrantę ir vieškelį. Arti pro sodybą praeinantis vėšas kelią sudaro žymią nepatogumą: pravažiuojančią vežimų sukeltos dulkes apneša sodybos trobesius, medžius ir daržus, dažnai ir trobesių viduje jaučiamas nemalonus kelio dulkių kvapas, kas higienos atžvilgiu yra taip pat nesveika gyventojams ir sudaro geras sąlygas plisti įvairiomis ligomis. Palei sodybos trobesius ēmąs vėšas keliai dažnai būna priežastimi įvairių gaisro nelaimių, kurių nemažai yra kilę iš pravažiuojančių neatsargų nuo mėstos ugnies. Jei jau negerai sodybą turėti arti viešo kelio, tai jau visais atžvilgiais netinka ja statyti abiejose kelio pusėse, skiriant ja vieškeliu ar plentu į dvi dalis. Tokia sodyba bus visai nesaugi gaisrui, nepatogi ir nerama gyventi, negalima tinkamai ir gražiai jos sutvarkyti: dailiai aptverti tvoromis, apsodinti medžiais ir apskritai sudaryti vieningą sodybos visumą.

Prie plentų ir vieškelių sodybų trobesius reikėtų statyti nearčiau šių aukštumų: prie III ir II rūšies vieškelių — 50 m, prie I rūšies vieškelių — 50–75 m, ir prie plentų — 75–100 m, (atstumai skaitomi nuo kelio vidurio). Tiktai ypatingais atsitikimais statomu palai kelius trobesių atstumai galėtų būti mažinami.

Sodybai vietą renkant taip pat reikia atsižvelgti į dirvožemį, kad jis būtų tinkamas sodui sodinti, daržui įrengti ir trobesiams statyti. Sodybos vietai žemės paviršius tinka palinkes į pietų ar ryty pusę, nes tuokart augalai daugiau gauna saulės spinduliu ir geriau auga.

Sodybos vietą renkant statomi tokie reikalavimai. Žemės ūkio sodybų paprastai skiriama iš bendro ūkio ploto

atitinkama dalis: iki 10 ha — 10–20 dalis, nuo 10–20 ha — 20–30 dalis ir nuo 20–40 ha — 30–40 dalis. Žemės paviršius sodyboje pageidaujamas lygesnis. Nelygioje vietoje sodybai kurti susidaro šie nepatogumai: dėl nelygaus žemės paviršiaus prisena daryti trobesiams aukštutes pamatus, kas pabrangina statybą; trobesis tenka statyti įvairiuose žemės paviršiaus aukščiuose, dėl kō dažnai gaunamas „sulaužytos“ sodybos vaizdas, taip pat sunku tinkamai įrengti kiemu, privažiavimą bei priėjimą prie trobesių ir įvairiems paviršiaus lyginimams prisena atlikti nemažai žemės darbų.

Lygioje vietoje sodybai pigiau kainuoja trobesiams pamatai; vienodame žemės paviršiaus aukštyste sustatyti trobesiai teikia vieningą, ramų sodybos vaizdą, nereikia sklypo lyginti įvairiais nukasimais, kiemu, keliui ir takams.

Techniškai sodybai tinkamiausia vieta sklype bus lygiai pakili. Aukštynėje sklypo vietoje pastatyti trobesiai aiškiai išskiria visą sodybą iš gamtinės aplinkos ir bendrai visai sodybai suteikia gražesnę išvaizdą.

Trobesių pamatams tinkamiausias podirvis yra žvyras, priesmėlis ir sausas molis.

Sodybos vietoje reikia gerai ištirti podirvinio vandens aukštumą ir tinkamą šulinimui vieta. Jei sodyboje néra gero vandens šulinio, turima daug nepatogumo ir vargo.

Trobesių statybos vietoje podirvinis vanduo neturėtų būti aukščiau kaip 1,5–2,0 m. Jei po gyvenamuoju namu norima įrengti rūsi, tai toje vietoje podirvinis vanduo turėtų būti ne aukščiau kaip 2,0–2,75 mtr. Esant sodyboje aukštam podirviniam vandeniu, ne tiktai nebus galima turėti rūsio ir kitų i žemę igilintų pastatų, bet ir šiaip dėl nuolatinio drėgmės pertekliaus tokioje vietoje viskas greičiai: genda, pūna, blogai auga sodai ir prastai dera daržai.

Sodybai netinka ir žemos vietas. Esant viam sklypui lygiam, žemoje vietoje su aukštū podirviniu vandeniu, reikia sodybos vietą prieš statant trobesius gerai nusausinti atvirais griovais ir, jei galima, nudrenuoti. Jei tenka sodybą statyti kalnuotame sklype, reikia gyv. namui ir kiemu surasti kiek galima lygesnę vieta.

Kalno pašlaitėje sodyba nuo kalno pusės apsaugojama grioviui, nes kitaip bėgantis iš aukščiau vanduo plaus sodybą ir prineš žemiu.

Be ūkinij ir techninių reikalavimų sodybos vietą reikia priderinti ir prie vienos gamtos. Jei sklype yra miškelis, patogu sodybą turėti arti jo. Medžiai apsauges nuo vėjų, žemės pūgų ir vėsas teiks visiems malonų pavėsi. Kai sodyba prieina netoli kelio, jos konturus

reikia, parinkti taisyklingos formos ir statmenai kelio ašiai.

Jei sklype yra ežeras ar upė, gražu sodybą turėti ežero ar upės pakrantėje. Jei vienos sąlygos leidžia, sodybai prie ežero geriausiai tinka pietų ir ryty pusę.

Prie upės ar ežero kranto sodybai vieta parenkama tokiai aukštume, kad nuo aukščiausio vandens horizonto jos paviršius būtų iškilęs ne mažiau kaip 1,0–2,0 m. Sodyba prie upės ir ežero yra patogi vasarą, teikia malonumą ir tokioje vietoje užtkrintas ūkio aprūpinimas vandeniu. Sodybai nėtinka vieta prie negražiaus krantais upės ar liūningo ežero.

Kalnuotame ar nelygiame sklype yra sunkiausia surasti sodybai vieta. Jai tenka pasirinkti vleną iš lygesnių vietu. Negražu sodybą daryti artimų kalnagubrių duburyje, nes jie užstos sodybos vaizdą, žiemą į tarpukalnių duburį paprastai pripusto sniego ir bėganties nuo aukštumų vanduo sodybon prineša dumblo. Kalnuotoje vietoje taip pat tinka sodybai nuolaidžios pašlaitės, palankusios į pietų ar ryty pusę, su gražiomis apylinkėmis.

Tačiau sodybai neužtenka vien tinkamai sklype parinkti vietą, bet reikia ir gretimas sodybas tarp savęs surišti. Kai sodybos vieta bus pritaikinta tikta prie sklypo, o neturės organisko vieniančio ryšio su kitomis gretimomis sodybomis, tai ji nebus harmoningai iungta į apylinkės gamtinę visumą.

Sodybas galima įvairiai grupuoti pagal ūkio, technikos ir gamtos sąlygas.

Naujosios mūsų vienkiemiu sodybos iki šio laiko daugiausia kuriasi individualiai pagal asmenišką ūkininko nuožiūrą ir sugebejimus, todėl jos paprastai neturi vieniančio ryšio, palaidai išmėtytos po laukus palai vieškelius, plentus ir geležinkelius, vietomis sudarydamos nekokį vaizdą.

Darant žemės ploto sklypais paskirtymo projektą, turėtų dalyvauti statybos inžinierius ir agronomas. Matininkas atlikę matavimo darbą ir juridinius reikalalus. Agronomas ir inžinierius duotų idėją sklypui ir sodybų vietu projektui. Inžinierius suprojektuoja sklypams ir sodyboms kelių tinklą. Sudaromuose sklypų planuose reiktų pažymeti sodybai vietą ir sodybos keliai.

Kartu su žemės matavimo darbu racionaliai sprendžiant sodyboms vietu parinkimo klausimą, kitą pobūdį gautų ir žemės dalinimo darbas, sklypų forma ir padėtis, kitaip atrodytų ir sodybų keliai.

Tinkamų sodyboms vietu parinkimo klausimui pirmiai eilc reiktų susirūpinti skirstant žemę prie didesnių viešųjų kelių ir miestų.

Stat. inž. P. Jurėnas

Avilių pagerinimo klausimai

Suo laiku „Naujoje Sodyboje“ kai kurie mūsų bitininkai buvo subruzde stoti avilių pagerinimo klausimą. Tačiau klausimas nebuvo galutinai išsprestas ir prie konkretių išvadų neprivedė. Dėl to šiuo rašiniu noriu testi toliau anuomet nutraukta avilių pagerinimo klausimą. Suprantama, čia nemanau bitininkams pasiūlyti tuo klausimu galutinį jo išsprendimą jau vien ir dėl to, kad kaip kitokiemis, taip ir avilių pagerinimams negalima nustatyti ribų.

Iš anksto įspėju, kad paprastiems eiliams bitininkams tie mano siūlomi pagerinimai nieko naujo neduos, bet praktiškiems bitininkams, ypač karštiems mėgėjams, linkusiems į naujoves ir didesnius bandymus moderniškai bitininkauti, manau, kad mano siūlymai avilių „pagerinimo“ klausimu bus ir labai idomūs.

PUSSILČIO DADANO PAGERINIMAS

Pussiltis 12-rémis Dadanas, koks jis dabar yra vartojamas Lietuvoje, paprastiems eiliams bitininkams, atrodo, kokiui nors esminiu pakeitimui ar pagerinimui nereikalingas. Bet, iš antros pusės, ne pro šali būtu suprastinti ir atpiginti naujų tokių avilių gamybą. Gaminti naujus pussilčius Dadanus visomis keturiomis kapitalinėmis (dvigubomis) sienomis nėra prasmės, nebent jau to pats bitininkas pageidautų. Dėl to jo šonines sienas geriau daryti vienlinkas, o priešakinę ir užpakalinę — dvigubas; be to, bent keiliais centimetrais jas pastorinant, — bus šiltesni aviliai.

Dėl šito pakeitimo 12-rémiai Dadanai savaimė virsta 16-rémiais, taigi talpesniais ir praktiškesnais, o jų pagaminimas tam-pa paprastesnis ir pigesnis. Sumažinus bičių lizdus žiemai, vienlinkos šoninės sienos apšildomas paprasta avilio kamša tarp diafragmų ir šoninės (vienslinkos) sienos. Kadangi šitaip pagerinti Dadanai, kiek teko patirti, jau anksčiau buvo pradėti platinti, tai plačiau apie juos čia nekalbėsime, o pereisime prie tokio Dadanu pritaikymo bitininkų praktikų ir megėjų naujoviško (modernaus) bitininkavimo polinkiu.

Dirbant šešiolikarėnius Dadanus, pirmiausiai daroma dėžė (futliaras), kurios vidaus dydis yra 60×80 cm. Dėžės dugnas dygubas — su 10 cm tarpu kamšai. Avilio lizdinės lentos ispraudžiamos tarp šoninių (vienslinkų) sienų. Lentos ilgis, kaip ir lizdo — 60 cm. Jos gali būti pritvirtinamos galuose prie šoninių futliaro sienų vinimis, išleidžiamos į išpau-

tus jose negilius falcus, arba iš vienos (išorinės) lizdo pusės prikaltas juosteles. Pastaruoju atveju jas lengvai galima išimti (nuvalymui ar pakeitimui naujomis.) Istačius lizdines lentas, tarp jų ir futliaro sienų (pryšaky ir užpakaly) bus po 13 cm tušti tarpai. Žiemai tie tarpsieniai apkamšomi apšildoma medžiaga, o pavasarį, bitėmis užpildžius visą lizdo talpą, kamša išimama, o tarpusieniuose apgyvendinamos bitės. Tuo būdu būna išnaudojamas ne vien avilio lizdas su uždedamais ant jo sandėliais, bet ir pats avilio futliaras (tarpseniai.) Tai ypatinai naudinga tiems bitininkams, kurie sugeba išauginti stiprius šeimai.

Pryšakinis tarpsenis, išėmus lakov kamštį (ir pašalinus avilio kamšą) užpildomas 3 lizdo rėmais, pakabinamais ant paprastai pritaikytų balkelių. Stiprus medonešio metu bičių dalis apsigyvena ant šių rėmų, neša į juos medų ir duoną, o medonešiu susilpnėjus ar nutrūkus, susineša lizdan. Tuo būdu pryšakinio tarpsienio išnaudojimas padidina avilio talpą, kas ypač svarbu medonešio metu.

Užpakalinis tarpsenis išnaudojamas daug idomiau. Būtent, tame apgyvendinama bičių šeima su atsargine motina arba motina — pagelbininke, kurios prieauglis (bitės, perai ar kiaušinėliai) išnaudojamas pagrindinės to avilio šeimos stiprinimui, o taip pat ir jaunu motinu auginimui bei apsivaisinimui. Dėl to užpakalinį tarpsienį reikia įrengti daug rūpestingiau kaip pryšakinį. Čia rėmų su-kabinimui ispraudžiamos į tarpsienį dvi lentos tokio pločio, koks ir tarpsenis, 34 cm aukščio ir 45 cm viena nuo kitos (Dadanu rėmui). Jų viršuje yra išpauuti falcai rėmams pakabinti. Apačioje jos yra atsirėmė į avilio dugnā, o šonuose į prikaltas juosteles. Šios lentos istatomos sudarant šeimynėlę, o iš likvidavus — išimamos, kad neklaidytų žiemos kamšai sudėti.

Tokiu būdu tarpsienye susidaro mažai 3 rėmų šeimai lizdas. Laka išpauunama užpakalinėj avilio sienoje prie lizdelio dugno. Priešais ją į pagrindinį avilio lizdą taip pat išpauunama laka. Prijungus ta šeimynėlę prie pagrindinės šeimos ar šalia jos apgyvendinimus žiemai, ta laka (i avilio užpakalį) naudosis bitės ir iš pagrindinio lizdo.

ŠILTUJU DADANU PAGERINIMAS

„Sodybos“ platintus „Naujuosių šiltus Dadanus“ (Krikščiūno) ir naujai dirbamus tokius avilius taip pat galima „sumoderninti.“ Dabartinė jų konstrukcija turi

trūkumų, iš kurių pats svarbiausias yras, kad gana didelis avilys turi per mažą talpumą — 16 rėmų. Aš juos perdirbau šiuo būdu. Lizdinę dėžę su bitėmis iškeliau iš futliaro, apdangščiau ir palikau avilio vietoje, o futliaro dėžėje padariau naują lizdą iš dviejų lentų per visą futliaro plotį. (Po lizdu pritaisiau ir antrą dugnā per visą futliarą.) Gavosi 21 rėmo talpos lizdas. Jame telpa dvi šeimos, kurios medonešio metu sujungiamos, iškeliant vieną (blogesnę) motiną su 3 — 4 rėmais ir bitėmis ant jų į užpakaninę futliaro tuštumą. Per vasarą ši iškeltoji šeima gyvena izoliuotai nuo pagrindinės šeimos, jos perai (ar jaunos bitės) išnaudojamos pagrindinės šeimos stiprinimui, o reikalui esant — pakeičiama jos motina jauna, kuri čia išauginama ir apsivaisina. Per sezona tokiu būdu čia gali viena po kitos apsivaisinti 2 — 3 motinos. Po medonešio pagrindinė šeima akla diagrama skiriama pusiau, duodant antrai šeimai motiną iš užpakaninio tarpsienio šeimos. Jeigu pagrindinės šeimos, ją perskyrus, laka palieka bendra avilio pryšaky, šeimynėlė tarpsienye paliekama ligi rudens vietoje, gauna nevaisingą motiną apsivaisinimui. Ji likviduojama prijungiant prie vienos (silpnės) pagrindinės šeimos dalies apie ruggėjo mén. Bet mažiau prityrusiems bitininkams patogiau itaisyti vienai šeimai lakan į avilio užpakalį. Taigi ji naudosis šeimynėlės laka, o pati šeimynėlė, skiriant pagrindinę šeimą, bus perkeliama į avilio lizdą.

Abi užpakaninės lakov — iš lizdo į futliarą ir iš futliaro laukan sujungiamos atitinkamo pločio ir ilgio lentele, per 1 cm nesiekiančia dugno. Pro ši plėsi bitės turės lakan į avilio užpakalin. Prikimus futliaro tuštumą ir visur kitur apšildomajai medžiaga, avilys vėl bus paruoštas žiemai.

Minetu būdu sumodernintuose aviliuose bitininkaujant, per žiema avilyje laikomas dvi šeimos. Pavasarį jos stiprinamas atskirai bendra tvarka, ligi užpildo visa lizda. Prieš sandėlių dėjimą viena motina su dalimi bičių apgyvendinama futliaro tarpsienye. Likusios pagrindiniams lizde abiejų šeimų bitės sujungiamos, išsimant jas skiriančią diagramą. Jungtinė šeima išnaudojama bendra tvarka medui nešti, o atskirtoji šeimynėlė — perams ar motinoms auginti. Atlikusios savo uždavinį — pagrindinė šeima skiria pasaūnai o atsarginė prijungiamama.

Kam būtų kas nors neaišku, rašykite. Mielai paaiškinsiu.

J. Gyls

Lėtumo čempijonas žiemos stovykloje

Šiais nepaprastai judriais laikais lyg ir nepatogū būtų kalbėti apie sraigę, pagal liaudies pasakas, visus lėtumo rekordus sumušusių čempionę. Tačiau daržininkai, kuriems šis minkštakūnės yra ištampės ne vieną nervą, jausis užsigavę, jeigu jiems nenurodysime sraigės žiemino adreso. Tiesa, pagal šį adresą vargai kas bandys ieškoti mūsų laukų bei daržų visomenės prieš, nes tokios pastangos prilygtu šaudymui iš patrankos į žvirblius arba mašaliukus.

Šaltas kraujas literatūroje ir gyvenime vertinamas aukščiau negu auksas. Vadinasi, šiuo atžvilgiu sraigė turėtų būti pavyzdys visiems baliams ir karštakosiams. Tačiau pati sraigė yra visai kitos nuomonės. Cia šaltas kraujas, kada papučia rudens vėjai, reiškia staigiai prazūti: ir mištu beprasmingai, — kaip toje Toskoje.

O šiai beprasmingai mirčiai išvengti, sraigė rudenį pamoja su ranka į sveto tuštybes ir rausiasi į žemę, visų garbinę ir negarbingų padarų prieglobstį. Cia dar prieš tai padaro tokią kombinaciją. Išleidžia iš savo nuodėmingo kuno gleivinių uždanga, kuriamė savaimė sudaro ir alklinių medžiagų. Taip apsklojusi, sraigė užgesina šviesas ir taria labanakt daržininkui, jam linkédama sekantį pavasari pasodinti darže dar sultingesnių salotų, negu 1942 metais.

LINKSMASIS SMUIKININKAS ŽIOGAS

Apie jį (*Locusta viridissima*) poetai daug primelavo. O yra šitaip. I rudenį, gulėdami daržinėje ant kvepiantio šieno, negalime apsklausyti nūo to smuikavimo. Tai yra pa-skutiniai žiogo koncertai, at-seit, gulgės giesmė. Subiurus orams, žiogas su savo pačia dvesia. Tai išvyksta po to, kai žiogienė, ikišusi gilio, kai į žemę savo smailą kiaušdėti, palieka duobelėje 6–9 kiaušinelius.

Vadinasi, žiogui netenka žiema uba-gauti pas skruzdes, tariamasiats atsargų sudarinėtojas, mūsų dienų kalba kalbant, spekuliantes. Netenka dėl tos pa-prastos priežasties, kad žiogas su savo mylima pačia jau seniai esti užrietę kojas ir seniai sudaužę savo smuikus.

m. Avilyje, kaip ir žmogaus kine, turi būti visada maždaug ta pati temperatūra.

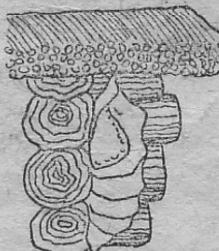
Kitaip reikalai naminės bitės pussešerių laukinei bitėi (*Bombus terrestris*, — kalp moderniškas vardas!).

Tur būt, kiekvienas vaikas bandė išveisti bityną šienapjūtės metu. Randi samanosa laukinių bičių bendruomenę, parsineši su koriais (žinoma, išciulptais) namo, gražiai įkloji samanomis ir lauki, kol viešnios tau vėl prineš medaus. Tačiau niekam šis bandymas nepavyko. Ir nepavyks! Mat, laukinių bičių ūkyje rudenop įvyksta žaurūs dalykai. Patinai ir darbininkės, kad ir kaip norėtų sulaukti kito pavasario, turi gasti be pėdsako. Išimtis daroma tiktais vienai patelėi, kuri iškrausti į žemę ir vargais negalais išknarkia iki geresnių laikų, iki saulėtos pavasario pergalės.

Tas pats įvyksta ir šaunioms vapsvoms. Iš terbos išmetama darbininkės, patinėliai, giminystei palaikyti patelėma viena apvaisinta patelė.

PETELIŠKĖS — ATPIRKIMO OŽYS

Vienas iš poetingiausių vabzdijos straipsnių — ivairiaspalvės peteliškės, kuriuos tarytum septyniolikmetės mergelės nebežino kaip besipuošti (t. y. kurių nebežino kaip puošti jų močiutės, norėdamos atkreipti tuftybės akis).

Tokios grakščios skraiduolės ir žiauri žiema — du ne-suderinami dalykai. Taigi peteliškės ir nepažista, kas tai yra toji žiema su savo bjauravimis. Peteliškė tiktais girkšnoja medų, myli, padeda kiaušinelius ir gališta pačioje jaunystėje, tarytum bijodama susilaikti veidiuose raukšlių. Po kiaušinelių seka nevalyvi, rysnūs vikšrai, o rudenop jie pradeda nerinti, laipioti sienomis.

Mums artimiausios kopūstinių peteliškės vilkšras vėlokai rudenį prisikabina pastogėje ir čia per kelias dienas pasidaro nei velnias nei gegutė. O tai vadiname lėliuke, kuriai ir pavedama atlikti nemalonioji žiemojimo prievolė. Tai yra kažkas tarp gyvybės ir negyvybės.

PAKENTĖK IR TU, KRAUGERY!

Zarasų ežero Liepų sala ne vienai jau nuolių porai išsibrėžė neišdildomon atmintin. Vasaros pavakariai, bangų liūliojamas laivelis, lakštingala. Bet taip atmintyje stipriaus už melės jādadus pa-

siliškis ir mili-jardai uodų zir-zeklių, kurie padeda tašką bet kokiai poezijai,

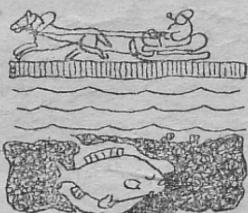
Uodas (*Culex pipiens*) vandenin deda kiaušinelius, vandenye gauna pragyvenimą jo vikšrai, vandenye subrėsta jo

lėliukė, bet pats jis, išimylėjelių priešas, mėgsta sausumą, nes tik tenai galima surasti didesnį krauso tickėjų skaičių. Tiesiai galvodami, turėtumėm spėti, kad ir žiemojimas bus surištas su vandeniu.

Kur tau! Rudenį viena kita patelė, graudžiai zirzendama, lenda prie namų, susieškojusi kur rūsyje patogų kampelį, užsnūsta žemos miego. Mūsų naudai ir krauso neliečiamybei, reikia pasakyti, kad tokius laimingus uodus vis dėlto labai nedaug. Tiki tiek, kiek reikia palaikyti jų kraugeriškajai giminei.

VANDENŲ TINGINYNS NESISPİRIA PAGUNDAI

Vienas gėluju vandenų patriarchas, gyvenęs iki 100 metų, Kūčių stalo pasidžiavimas, didžiausias žuvijos tinginys karpis žemos šalčiams atėjus, sprendžia svarbū klausimą: miegoti ar nemigoti?

Bet kadangi jis beveik visą vasarą prastypsojo dumbe, tai ir dabar jo sprendimą nulemia prigmintis: miegoti! Karpis iškasa į gatavą dugno duobę ir čia tyliai snaudžia, sapnuodamas apie laimingesnes dienas.

Ne visos žuvys sekā šio tinginio pavyzdžiu.

O kaip nesušala?

Žuvis gali pakelti tiktai iki 4° šilimos. Žemiau, — amen! Vandens apatinuose sluoksniuose visada atsiranda tiek šilimos, nors ir azijatiškiausia žiema.

KREGŽDĖ ATSIPIRAŠO

Cia atpasakojus keleto vabzdžių laikseną žemos metu, kregždė pasakys, kuriems galams man gimtasis kraštas,

jei aš ten pašmerkti mirti bādu. Maždaugta pati bēda, kaip džiovinkui su puse plaučių: spiria gydytis į Šveicariją, jei gyvybė šiek tiek brangi.

Kregždė kaip ir daugis kitų paukščių, kurie minta tiktai vabzdiena, rudenį atsistoja prieš tokį klausimą kaip ir valgytojas, kurio valgykla staiga bankrutoavo. Vadinas, pasieškoki kitos.

Kuo kregždės kostiumas blogesnis už tokio žvirblio arba margasparnio?

Iš vis dėlto, bado varoma, su širdgėla, kregždė susikrauna lagaminą ir iškeiliauja pas arabus į Afriką.

KANTRUS VIEVERSĒLIS KOVOJA IKI GALO

Skrusti — neskristi?

Šią žiema prieš Kalėdas jis buvo matomas Kauno gatvėse. Tur būt, vis dar

kovojo su savimi, nes palikti gimtinę jam labai sunkus žygis.

Aišku, čia nulemia ne patriotiniai sumeti-mai. Vieversėlio skilvis ir snapas pritaikytas visokiam valgiui: vegetariškam ir mėsiškam. Grūdeliai, želmenėliai, daigeliai, sėklelės, o, pagaliau, vabzdeliis koks zioplas.

Vegetariško maisto ačiū Dievui žemės ūkio krašte pakanka iki sočiai. Be mėsliško galima per žiemą pakentėti. Taigi, visas reikalus sukas tiktai dėl žemos kietumo ar švelnumo.

Žemė padengus stora sniego antklode ir speigams išsiautėjus, patriotiskam vieversėliui nieko kita nelieka, kaip tiktai susidėti į lagaminą savo dūdeles ir pasitraukti trumpam laikui į kiek minkštesnius kraštus. Atnisveikindamas jisai sako:

— Na, tai ild greito...

VARGŠE KURAPKA

Lékciau, lékciau, kad galéciav...

Tokią dainele pagimdė liaudies pavydas, kilięs žiūrint užrietus galva į paukščių nardymą ore.

Lygiai tokia pačia dainele galėtų dainuoti ir kurapka išsenejus bjauriai žiemai. Ji, gal, ir galėtų drauge su kita sparnuočiais iškeliauti svetur, bet tie sparnai tokio sunkūs! Galime kurapką apipilti komplimentais dėl jos ištikimybės gimtajai žemei, bet kas iš to jai pačiai žvarbia žiema, kada sniegas sukietaja ir negalima prisikasti ligi žemės, idant badiu apmarinti nusirašytų rugio želmenelių ar kitą niekelį?

Lengvesnį žiema kurapkos pakenčiamai išsitaiso: lindi apskausios sniege ir laukia sotiesnių laikų.

TA TIKRAI NEPRAŽUS

Kalbame apie voveraitę, virtusią atsargų specialistės pavyzdžiu ne tiktai žvérių, bet ir žmonių giminei pagraudenti. Žinoma, ši specialybė pagal tam tikras salygas įvairiai vertinama.

Voveraitė žiemą praleidžia gana smagiai; jai nereikia nei to varginamo miego, nei nuostolingų kelionių, nei bado pažinties. Ruduo jai visko duoda lyg iš gausybės rago.

Kainos — labiau negu prieinamos, nes jai maistas atsieina dykai. I medžio drevę ar gūžtą tenka tiktai prisinešti riešutų, gilelių, uogų ir kitų gerų daiktų. Jeigu tas maistas nusibesta, voveraitė gali pakeisti patiekalus jaunomis medžių atžalomis, sultingomis ju žlevėmis ir pumpurais.

Voveraitė galėtų pasiimti savo ženklų taupomosios kasos pagraudenti gyventojams, kaip reikia stropiai rūpintis rytojaus diena, ir dėti skatiką prie skaitiko.

Tačiau ir šiai gudruolei kartais prisina išgyventi karčias žiemas. Kurijo nors generalinėje eiguveje staiga išsi-semia riešutai, gilelės ir kitos atsargos. Tada reikia buriavai repatriuoti į geresnes sritis. O kadangi voveraitės tuomet turi nusileisti žemén ir keliauti didelias pulkais, tai čia iš jų giminės knygos nurašoma į nuostolius žymūs skaičiai.

VELNIO PAVEIKSLAS

Tai — ne kas kitas, kaip šikšnosparnis, kurį mūsų žmonės pamatę, žegnasi. Atseit, kažkas bendra su nešvariomis dviasonimis.

Ypač dar, bestija, skrajoja tiktai naktimis it koks nekrikštas. Negalėtų lekioti dieną, kaip kiti padorūs sutvėrimai Dievo darže!

Kaip šis nakties valkata prastumia žiemos negerose?

Vėl ta pati istorija. Šikšnosparnis minta vien tiktai vabzdieną. O kaip jau matėme, vabzdžiai žiemą miega užverte pilvus arba savo giminės palaikymą perduoda lėliukėms bei kiaušiniams. Ir visa tai su šykštulio kruopštumu paslepta žemėse arba plyšiuose. Vadinas, ponas Šikšnosparni, arba pradék valgyti šieną arba mirk badu.

Šikšnosparnis nuo šio negailestingo klausimo išsišūka, žiema pasikabinda mas paskutinėm kojom, žemyn galva ir užmigdamas kietu miegu iki pavasario.

Miegamuojo šikšnosparnis pasirenka varpines, senus, apleistus namus, palėpes, dreves, duobes. Ir prietaringą žmonų nutrenkštą apopleksija, pamačius tokioje padėtyje tokį itartiną gyvį. Jeigu atsirastu toks drąsuolis, kuris pačiu pinėtū ūriupio mięgalio pulsą, tai pamatyti, kad jo širdis plaka tiktai tris kartus per minutę, o kūno temperatūra nuo 30 nukritusi iki 15 laipsnių šilimos. Vadinas, kaip kambarje, kuriame mes negalime dirbti!

Nenorėdami palikti šio žvériūkščio taip apšmeižto, pastebekime, kad velenias nėra toks balsus, kaip ji téplioja. Šikšnosparnis — vienas naudingiausiu ūkininko įnamų, išgaudo baisybes klasdingų vabzdžių. Tegu jis išsiši ramiai!

NA, O VISU GYVIŲ KARALIUS — ŽMOGUS?

Jis praleidžia žiemą kortuodamas, gerdamas samagoną ir galvodamas, kaip apstatyti savo artimą, primaišant į cukrų pjūvenų bei į pieną — vandens. Jeigu vien tik tokiemis darbams būtu sutvertas žmogus, ar ne geriau, kad ir jis užmigtų visam žiemos sezonui?

Laimė šeimoje

Laimės trokšta kiekvienas ypatingai dabar, pradėdamas naujuosius Metus. Bet laimės niekas neatneša iš tolimųjų kraštų, laimę turime patys savo krašte nusikalti.

Tai kas gi laimė kurs, kas ją saugos namuose?

Cia visu akys nukrypsta į moterį, šeimininkę, kuri apgaubia švelnia šilima visus namų kampelius, kuri sunkiu darbu, bet kilnia siela sukuria namuose džiaugsmą, ramybę, jaukumą, už kurių ramiai ilsis laimė.

Moteris aukščiausiai iškyla būdama motina. Normalios šeimos didžiausias troškimas yra vaikas, tai yra tiek motinos, tiek ir tévo paguoda. Vaiko švelnios rankutės, aplėbusios iš darbo grįžusį tévo kaklą, jo karštų lūpelį bučiavimai — išplaško dienos nuovargi ir nepasisiekimus, tokia miela ir jauki pasidaro šeimos pastogė.

Zmogus, kad ir kokiose salygose būtų augęs, bet visuomet neliuia sustoja ten, kur yra gražu, švaru ir tvarkinga. Vyras skuba namo, jei jo laukia švariai nuprausti ir sušukuoti vaikai, ei jų drabuželiai, kad ir seni, bet švarūs, sulopysti ir suadyti.

NAUJOJI SODYBA

Dažnai maudomas ir švariai perrenigiamas vaikas ne tik gražiau atrodo, bet būna gyvesnis, iudrėnis ir sveikesnis. Kas gali būti skaudesnio tévams, kaip vaiko liga ar mirtis. Cia ir yra didžiausias motinos ir kartu tévo uždavinys išsaugoti vaikų sveikatą. Karo meto salygos, sumažinusios vaistų išteklius ir gydytojų personalą, ipareigoja tévus budėti, kad vaikai neapsikréstų, nepersišaldytų ar nesusižeistų.

Motina gilia meile ir nujautimu formuoja bręstančią vaiko siela. Tévas, rečiau būdamas namuose, mažiau juos perspėdamas ar pabardamas, dažnai būna vaikams didesnis autoritetas. Todél motinos skiepijamai dorovés principai, jos vykdoma meilė tam, kas buvo tévu, senelių ir prosenelių šventai saugoma, turi būti ir tévo remiamas ir stiprinamas.

Tik ten, kur kilnios sielos motina visą gyvenimą pašenčia savo vaikams, rūpindamosi jų auklėjimu ir auginimu, ten sveikų ir gražių vaikų būrelyje kartu žaidžia ir laimė.

Kur saulė ir grynas oras, kur sveikas maistas ir tinkamas drabužiai rūpestingai teikiamas šeimai, ten yra suprantamas normalus gyvenimas kiekvieno žmogaus. Cia iškyla moteris, kuri be jautrios širdies ir motiniškos meilės turi dar šeimininkės sūgebėjimų ir pasiruošimo.

Šeimininkė namuose yra viskas. Kiek Naujų Metų sutiksime, kiek jų amžinai praetin palydésim — nieko jie daugiau mumis neduos, negu duoda gera šeimininkė namams.

Štai nedideli mūsų gyvenami kámbarėliai, bet jaukūs, švarūs, čia nei dulkių, nei voratinklių nematyti, stalai, suoleliai ir kiti reikmenys visi švarūs, baltutėliai. Kiekvienas daiktelis savo vietoje: šepečiai nesimėto pasuolėse, batai iš palovių persikélé i atskirą spintelę, maistas sudėstytas šaltame sandeliuke ar lentynoje — nieko čia neieškoma, niekas nesidaužo. Šiuose namuose dirba ne vien moteris, bet iai mielai padeda vyras ir vaikai, o šeimininkė visada dékinga savo pagelbininkams, moka ju darbus ivertinti, juos pavargiusius užjausti, tuo pačiu kiti išmoksta užjausti dirbančią šeimininkę.

Koks nedarnumas atsirastu tokiuoje šeimoje, jei šeimininkė nuleistų rankas negaudama krautuvėje muilo ir savo šeimą laikytų per kelias savaites nešvariais skalbiniais. Gera šeimininkė to niekad nepakęs: pelenų šarmas, naminis muijas, vilnomis ir šilkams — kaštai, tulžis, bulvių vanduo ir kita jai puikiai patarnaus, kad namuose visi švarūs ir patenkinti būtų.

Tokios šeimininkės šeima ir alkana nebūna. Jos sandeliukoje virtinės pridžiovintų, puodai prislegtų grybų, čia statinaitė raugintų pomidorų (apie agurkus ir kopūstus ir kalbos nėra — čia jau senas inamis). O cukraus stoką ji pripildo saldžiu sirupu, pagamintu iš savų augintinų runkeliu. Visa šeima patenkinta tepa marmeladą ant duonos, kurio mamytė nemažai privirė iš morkų, arbūzų, spanguolių ir sirupo. O kiek dar visokių kitų gerybių prigaminta.

Gera šeimininkė išrinks visus užkampius, kad neliktu nė vienos senos kojinės ar megztinuko, viską išardys, sūvys su geresniais siūlais ir pasigaminis nauju šiltu drabužiu. Staklės, ratelis, virbalai, vašiukas ir adata yra didžiausi šeimininkės pagelbininkai, kurie nugali visokius nedatekliaus. Taip tvarkanti namus moteris yra namų džiaugsmas ir vyro pasididžiavimas.

I tokius namus kasmet ateidami naujieji metai palieka laimę ir džiaugsmą, kuri pasilieka jų tarpe gyventi, neieškodama sau ramesnės ir geresnės vietės.

Agr. L. Kadziauskienė

Šaikai

— Kur tu? — surinka motina, matydamas vaiką siekiantį durų rankenos. Ir i jo maldaujantį žvilgsni atkerta: — Negalima, sušalsi.

Ir vaikas, nusiminės, slenka atgal, atsitupia kur nors ant suolo prie lango ir žiūri į baltais pūkais apklotą žemę, į blizgančias pravėžas, į ore lekojančias Baltas žvaigždutes ir jo širdelėje auga nusiminimas, kad jis dar mažas ir negali išbėgti laukan, kur taip šviesu, balta ir gražu.

Tačiau kai trobon gružta kas iš vyresniųjų, vaikas ji atidžiai apžiūri ir, pamatęs atneštą sniego saujele ar ledo gabalėlį, šoka artyn, paima tą šaltą daiktą į rankutes ir susijaudinęs stebisi, kaip tarp jo pirštų šis daiktas išnyksta.

Tačiau tiek džiaugsmo vaikui yra per maža. Kad ir kaip sunku būtų su apavu ir šiltesniais drabužiais, negalima atimti vaikams šito natūralaus ir sveiko džiaugsmo — pasigerėti žiema. Šiaip taip reikia vaiką aprenkti ir kai gražesnis oras — ilgai, kai blogesnis

trumpiau, bet būtinai kas dieną reikia išleisti ji laukan. Sniegas, ledas, šaltis, visi tie vaiką viliojantys dalykai,

neturi būti jam užgintas vaisius, bet, priešingai, jis turi tai pažinti ir tuo pasidžiaugti be pavydo vyresniems.

Oran reikia nešti ir visai mažus, vos kelių mėnesių kūdikius. Nors jie dar nesugeba džiaugtis žiemos grožiu, tačiau jų organizmui grynas žiemos oras yra labai reikalingas. Juk daugelis kūdikių per žiemą visą laiką būna bendrose pirkiose, kur dirbami visi darbai: kur verpiama, audžiama, virves ar pančius vejama, valgyti verdama, o nerečiatir gyvuliams ēdalas šutinamas. Tokiose pirkiose visada pilna dulkių ir garų. Todėl nenuostabu, jei kūdikis, 3–4 mén. prabuvės tokiam ore, vietoj paugės, sust'prėjės, darosi išblyškės, nevalgus, labai vėlai dygsta dantys ir jis ilgai nepradeda vaikščioti, turi palinkimą arba jau ir serga vadina „angliška liga“ — rachitu. Šitokiu ligu kaltininkės dažniausia būna motinos, kurios, dalinai dėl perdidelio apskrovimo darbais, bet daugiau dėl ba'mas peršaldyti kūdikį neduoda jam gryno oro ir tuo silpnina jo gležnų organizmą.

Juk kiekvienoj pirkioj atsiras daiktas: patalėliai, antklodė, kailiniai, į kuriuos būtų galima kūdikį išupsi ir iš-

ŽIEMA

nešti laukan né kiek jo nenušaldant. O tam sugaištas laikas būtų atlyginatas ramiu ir sveiku kūdikio miegu, kurio metu motina galėtų ir darbus atlikti ir pati turėtų ramų poilsį.

Nepratusi lauke būti vaiką iš kartos reikia nešti oran labai atsargiai: gerai apsupti ir laikyti vos kelias minutes. Kai vaikas prie šalto oro pradeda priprasti, jo buvimą lauke reikia kas dieną ilginti. Užgrūdintas vaikas, net ir šaltam orui esant, gali būti lauke 2–3 val. Ji, padėjus netoli trobos saugio vietoj, tam tyčia pastatyton lovutén ar kokiom pintinén ir gerai uždengus, galima palikti miegoti, dažnai patikrinant, kad nenušipartytu uždangalo, nešaltų ir neverktų.

Šiais laikais, kada taip sunku gauti vaikus stiprnančių ar gydančių vaistų, kiekvienos motinos pareiga rūpintis apsaugoti vaikus nuo ligų. Dėl to naujokimės pigiausia ir sveikiausia prie-mone — sveiku, grynu žiemos oru.

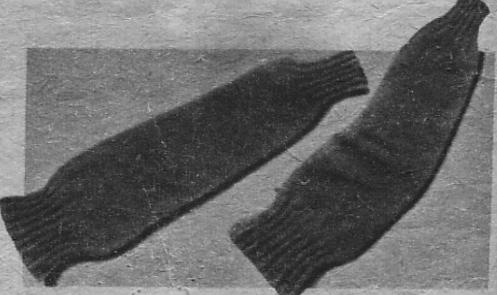
A. Obolénienė

Rankovės

Praktiškos megztos rankovėlės užtraukiamos po paltu, jei žiemos metu suknėles ar bliuzeles nešiojame trumpomis rankovėmis.

Medžiaga — 70 gramų vidutinio storumo naminių ar kitokių verpalų. Virbalai — Nr. 6/0 ir Nr. 9/0. Iš viso apmetame 56 akis (po 14 akų ant keturų virbalų) ir čiurnelei mezgame su plonesniais virbalais 36 eiles, keisdami akis 2 į kaire, 2 į dešinę.

Dabar mezzinį perdedame ant storesnių virbalų ir mezgame vien tik lygiuoju mezzinu. Numezgę kas 10 eilių, pradžioje eilės ir pabaigoje eilės uždedame po vieną akį, kol po 100 eilių turime su pridėtomis akimis viso 76 akis. Po 110 eilių vėl mezgame, viršutiniam kraštui, 30 eilių varyydamos akytes po 2 į kairę, 2 į dešinę, 25 eilei viršutinio krašto, kad pasidarytu

skyliutės iverti gumai, visas išvirkščias akytes sumezgame kartu į vieną akytę ir todėl turinė daryti po 1 uždėjimą, sekancią eilę visas akytes išmezgame taip, kad vėl pasidarytu po 2 išvirkščias akis. Po tų skyliučių gumos jvérinui dar apmezgame 5 eiles ir visas akis nuleidžiame.

Petras Vaičiūnas
Liema

Baltu miegu viskas miega.
Saulė perlais barsto sniega,

Ramumėlis, tylumėlis!
Vien tiik sniego baltos gėlės!

Balta, šalta visam plote.
Noris rėkti, rankom ploti!

Labas, žiema! Labas, sniege!
Baltam medy paukštis spiegia.

Šalčio akys, kaip žemčiūgai.
Baltas tolis širdi džiugo.

Medžių rūbai perlais tryška.
Miškas baltas, kaip prieš krikštą.

Balta, šalta, kad net diegia.
Labas, žeme baltasniege!

Zemė tyli, kaip pabūgus.
Ją užmigdė baltos pūgos.

Visa žemė, visas aukštis —
Balto sapno baltas paukštis.

Gobtuva

Rudenį ir žiemą, kad apsaugotume nuo slogų ir kitų ligų, turime gerai aprišti kaklą ir apdengti galvą. Nors skepetaitės yra patogus galvos apdangalas, bet nevisuomet gerai apsaugo galvą nuo vėjų perpūtimo ir peršalimo.

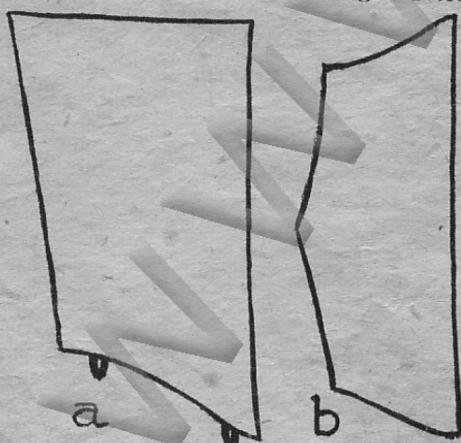
Patogiausias galvos apdangalas yra gobtuvas. Gobtuvu apsigobus patogu dirbtį įvairius namų ūkio darbus, o svarbiausiai yra puiki bei praktiška galvos danga išeigai.

Gobtuvais dėvėdavo ir senovės lietuvių. Jos gobtuvais dengdavo galvą namuose, laukuose ir eidamos bažnyčion. Šilti gobtuvali apsaugodavo nuo vėjo ir šalčio, reti lininiai — nuo karštų saulės spindulių, prilaikydavo plaukus, kad jie neišsitarstyti, o sykiu gobtuvas būdavo ir gražus galvos papuošalas.

Vėl atėjo mada dengti galvą gobtuvais. Prasidėjus karui, gobtuvali pasidarė svarbiausi galvos apdangalai.

Skepetaitė turi būti plona arba jei ji stora — tai pakankamai minkšta, kad būtų galima ją tinkamai užsirišti, o tuo tarpu gobtuvali medžiaga yra mažiau svarbi. Gobtuvas gali būti ne tik iš minkštos ir švelnios medžiagos, bet ir iš kietos, šiurkščios, visvien galėsime jį gerai užsirišti arba užsisegti. Gobtuvali gali būti megztiniai, nertiniai, austiniai ir kailiniai.

Megztiniai gobtuvali. Mezgama iš ploñų, vidutinių arba storų siūlų. Pagal siūlų storij parenkami virbalai. Siūlai patys geriausi yra iš baltųjų avių vilnų. Gobtuvali mezgimui pasirenkamos minkščiausios vilnos, bet jų neturint, tinka ir kitesnės. Gobtuva lengviausia megzti dvemis

a. Sulenkta gobtuvo iškarpa; b. ištisas gobtuvo brėžinys

storais virbalais, t. y. tokiu būdu, kaip mezgami šalikai. Megzti galime paprastuoju ir išvirksčiuoju mezgimiu, perliniu, klosteliais, vafliniais, dvigubiniais būdais ir kt. Mezgama pagal iškirptą formą, pagal galvos dydį. Jei ant kaktos norima padaryti dvigubą — atlenkimą, tada reikia tiesujį kraštą megzti platesni arba numegzti atskirą juostą ir ją prisiūti prie krašto.

Audekliniai gobtuvali. Audekliniai gobtuvali gali būti iš įvairių medžiagų. Bet tinkamiausia medžiaga yra vilnonė arba pusvilnonė. Gobtuvali tinka dvinytai austas audeklas, languotas, rupaus audimo ir raštuotas. Šaliku ir kitokią audeklių įvairiai suvérimais austos medžiagos yra pačios geriausios gobtuvali pasiuvimui. Kelioniems gobtuvali siuvami iš milelių ir milų.

Audeklinis gobtuvas gali būti siuvamas su pamušalu arba be jo. Geriausiai siuti su pamušalu. Viršutinė gobtuvo pusė ilgai išlieka švari, o vidujinė nuo plaukų greit susitepa. Jei gobtuvas dėvimas kasdien, tai už ménescio ar dviejų pamušalas gali būti atardomas, išplaunamas ir vėl siuvamas. Gobtuvali medžiaga ir pamušalas sukerpamas pagal duotajį brēž. b. Prie paltų gobtuvas gali būti siuvamas iš tos pat palto medžiagos. Tada gobtuvas su kilpomis ir sagomis prisegamas prie palto pamušalo. Toks paltas dažniausiai tuo metu dėvimas be kalnieriavus.

Kailiniai gobtuvali. Prie kailinių arba trumpų kailinukų dėvimi ne tik megztiniai, ir audekliniai, bet ir kailiniai gobtuvali. Gobtuvas būna labai šiltas, jei

Susirišmas užpakaly gobtuvas

kailio plaukai siuvami i vidu, o ant gobtuvo viršaus dedamas audeklas ir paktos — kailinė juosta. Kai kailiukai būna pilki, rusvi, juodi, tada kailinė priekyje siuvama i viršu, o viduje dedamas pūmušalas.

Gobtuvali papuošimas. Megztus, nerti ir iš audeklo pasiūtus gobtuvalus galima įvairiai papuošti. Puošame ju pakras, arba atlenkimo kraštą; apneriant kailiukais, mezginiais, prisiuvant klosteliu arba apvedžiojant siaura kailinė juoste. Ypač tinka papuošti mergaičių gobtuvalius. Gobtuvali ir jų papuošimai taikomi prie drabužių spalvų. Mergaitės gobtuvaliai ir jų papuošimai daromi ryškesnių spalvų, o suaugusioms ir senesnioms moterims iš ramesnių — pilkesnių spalvų.

Gobtuvali pasiuvimas. Pagal formą išmegztą, nunertą, sukirptą medžiaga ar kailių reikia gražiai pasiūti. Jei gobtuvali siuvamas be pamušalo, tai jis sulenkiamas pusiau, geraja puse i vidu ir pajstrižieji kraštai susiuviams į krūvą. Prie gobtuvali išverčiamas ir sutvarkoma veido kraštas: atlenkiamas, apsiuvamas ir papuošiamas bent mažučiais karbučiais. Po kaklu gobtuvo vienoje pusėje siuvama kiltė, o kita — saga susisegama arba prisiuvama kaspinai susirišti. Jei gobtuvali siuvamas su pamušalu, tai pamušalas ir pats gobtuvas pasiuvami atskirai, sudedami į krūvą ir susiuviams. Kai gobtuvas taikomas prie palto, tad gobtuve siuvamos keturios kilpos, o palto pamušalo apikaklėje — keturios sago. Tada gobtuvas susiegamas kabėmis prie kaklu, arba visai atviras užsidengiamas ant golyos. Kad gobtuvas gražiai gulėt ant galvos, tai jo smaigali išlenkiame iš vidu.

Dažniausiai gobtuvali surišami arba susiegami po smakru, prie paltų jie dėvimi visai atviri, tada jie būna prisiūti prie palto, kaip kalnierių arba jei šiltas oras jie susirišami užpakalyje. A. T - nė

ŠALTIS

Per pusnynus šaltis brenda,
Kiekvienam į nosi kanda,
Nesigali jis visų —
Čiumpa, griebia už ausų.

Pasikinkęs vėja žvarbu,
Daug jis žiemą turi darbo —
Kiša savo nagelius
Pro mažiausius plyšelius.

Pokši tvoros, sniegas rūksta,
Šaltis šoka, šėlsta, dūksta
Ir balsais klaikiai, bailiai
Staugia, kaukia, pašaliai.

Siaučia šaltis po sodybą,
Kur tik gali, ten ignyba,
Nusijuokia kamine —
Ar patinka tau, ar ne.

Šiaurės vėjas švilpia, pučia
Apie sodą nér eglucių:
Žus medeliai jautresni,
Bus mums nuostoliai gryni.

Po bityną šaltis siaučia,
Jo pavojų bittės jaučia,
Užia, zirzia jos gailiai —
Netvarkoje aviliai.

Sukas šaltis apie tvartą
Ir akis iš džiaugsmo varto:
Ziūri — sienoje plyšys —
Kas jo džiaugsmą aprašys!

Pasišiauš karvės dreba,
Sako pienut viso labo —
Koks čia pienas, jei lovy
Stovi ledas, kaip griovy.

Ir arkliukai baigia veltis —
Jau ir juos paglostė šaltis.
Iki vasaros šiltos
Daug sveikatos jie nustos.

Lenda šaltis ir prie vištų
Pro langeli neužkištą.
Laukia jos šiltų dienų,
Kiša galvas po sparnu.

Dieną naktį šaltis triūsia
Apie mūs daržoviu rūsi —
Tris naktis ir tris dienas
Šaldo sienas jo plonas.

Jis į rūsi įsibroves
Rado sėklines daržoves,
Puolė, griebė jas pilktai
Ir pakando, kaip matai.

Lenda šaltis ī kamara,
Nuostolius ir čia padaro —
Ieško butelių pilnų,
Paragauja, kur skanu.

Paragauja šaltis uogų —
Žiū — ir butelis susprogo!
Buvo spintoj obuolys —
Liko ledo rutulys.

Net ir Sargi, mūs šuneli,
I kuillas įkibės gelia —
Jo būdelė atvira,
Ir pakrypus ir kiaura!

Meskim, vyrai, šiltą lovą,
Skelbkim šalčiui griežtą kovą
Užkamšykime plyšius,
Gelbékim kupčius, rūsius.

Meskim kortas! Marš nuo stalo,
Kam dar nosys nenušalo —
Vykim šalti iš tvartų,
Kad karvutės nešaltų.

Pakurenkime vištide,
Jei kampuose šalnos žydi —
Kas vištelių nežiūrės,
Greit kiaušinių neturės.

Pagailékim ir bitučių,
Tegu vėjai joms nepučia:
Jei bitutės šals, badaus,
Reiks sédét mums be medaus.

Kai mus šaltis gelia, kanda,
Neužtenka lyst ī skrandą,
Ar tupéti užpečky —
Ne tu vienas juk ūky!

Juk žinai tu, kad sodyboj
Daug tokiu, kur šaltis gnyba:
Sau tu nuostolius darai,
Tai įsidémek gerai!

Vedant ūki nuostolingą,
Greit pajusi, ko tau stinga,
O pristigus, kas tau duos,
Kas iš vargo išvaduos?

J. M.

